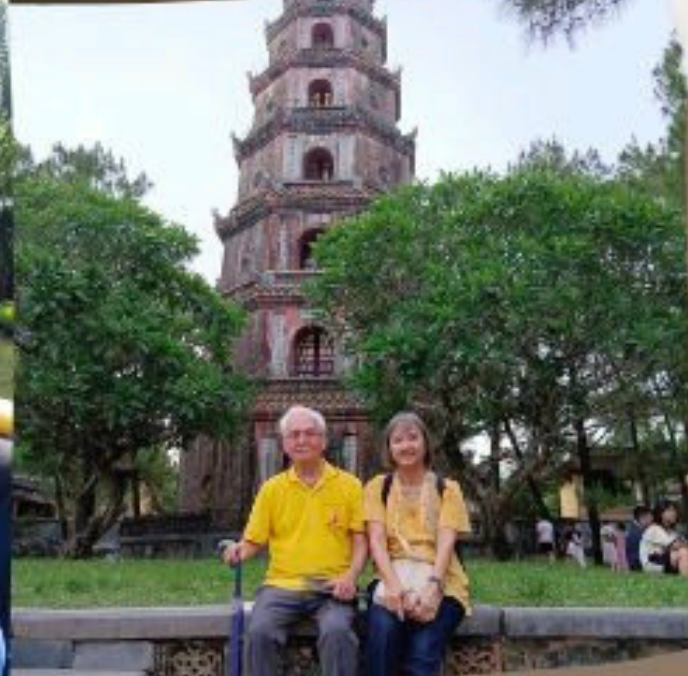

ชมศิลปะจาม ที่อาณาจักรจามปา

ควน พันธุ์พันธ์

ชมศิลปะจามที่อาณาจักรจามปา

หวน พินธุพันธ์

สำนักพิมพ์พินธุ พินธุพันธ์

ชมศิลปะงามที่อาณาจักรจามปา

หวน พันธุพันธ์

เรื่อง ถ่ายภาพ

ปิยพันธ์ พันธุพันธ์

ถ่ายภาพ

ธัญพรธรณ พันธุพันธ์

ออกแบบปก

สำนักพิมพ์พันธุ์ พันธุพันธ์

26/212 เมืองทองธานี โครงการ 2 ถนนแจ้งวัฒนะ

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

โทร.0865399745. 025032668

คำปรารภ

ระหว่างวันที่ 30 พฤษภาคม 2567 -วันที่ 3 มิถุนายน 2567 ผู้เขียนมีโอกาสดำเนินการวิจัยตามรายการ “ชมศิลปะจามที่อาณาจักรจามปา” โดยมี ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ คุณบรรเวท รุ่งรุจี นายกสมาคมอโคโมสไทย เป็นวิทยากร ซึ่งกำหนดระหว่างวันที่ 30 พฤษภาคม 2567 -วันที่ 3 มิถุนายน 2567 แต่ผู้เขียนกับลูกสาวได้เดินทางไปล่วงหน้าก่อน 1 วัน คือในวันที่ 30 พฤษภาคม 2567 จึงมีโอกาสได้ไปชม พระราชวังเว้ ก่อนด้วย รุ่งขึ้นวันที่ 31 พฤษภาคม 2567 จึงได้ร่วมรายการ “ชมศิลปะจามที่อาณาจักรจามปา” ได้ไปชมศิลปะจามที่เมืองดานัง เมืองบินดิง และอีกหลายเมือง เช่น ปราสาทหมีเชิน หรือ My Son Sanctuary ปราสาท Thab Chien Dan ปราสาท Thap cham ปราสาท ทับแบ่งอิท Thap Banh It พิพิธภัณฑ์ Bao Tang Tong Hop Binh Dinh เมืองดานัง เมืองฮอลอัน เมืองมรดกโลก พิพิธภัณฑ์ดานัง (Danung Museum Of Cham Sculture)

จึงนำมาเล่าสู่กันฟังในรูปแบบของอีบุ๊กให้อ่านกันเพลิน เพลิน และยังได้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะจามที่อาณาจักรจามปาอีกด้วย

หวน พันธุพันธ์

สารบัญ

คำปรารภ	
นำเรื่อง	1
อาณาจักรจามปา	1
ศิลปะจาม	3
เดินทางไปเมืองดานัง	4
ชมพระราชวังเว้กันก่อน	8
พิพิธภัณฑ์ Khai Dinh (Mausoleum of Emperor Khai Dinh)	22
วัดเทียนหมู	23
ร้านขายเต้าหู้ริมทางเดิน	25
ท่าอากาศยานนานาชาติฟู้บ่าย (HUI : VVPB)	27
รับประทานอาหารเวียดนามที่บ้าน	28
ร้านอาหาร NGON THI HOA	31
ปราสาทหมีเซน หรือ My Son Sanctuary	33
ปราสาท Thap Cham Duong Long	42
ร้านอาหาร ForU	43
สะพานมังกร (Dragon Bridge)	45
ปราสาท Thab Chien Dan	47
ปราสาทเคียงหมี Thap Khuong My	50

ร้านอาหาร Light Star	52
ปราสาท Thap cham	52
ร้านอาหาร Am Thuc Binh Dinh	54
ปราสาท Thap Doi Quy Nhon	55
พิพิธภัณฑ์ Bao Tang Tong Hop Binh Dinh	56
ปราสาทหูปแบงอิท Thap Banh It	59
ร้านอาหาร Am Thuc viet	63
ปราสาท Thap Thu Thien	63
ฮอยอันเมืองมรดกโลก	66
ร้านอาหาร Triet เมืองฮอยอัน	68
สัมผัสชีวิตชาวเมืองฮอยอันเมืองมรดกโลก	72
นั่งเรือกระจาก (เรือกระดิ่ง)	74
ร้านอาหาร Madamchu	76
พิพิธภัณฑ์ดานัง (Danung Museum Of Cham Sculture)	76
เดินทางกลับ	80
เกี่ยวกับผู้เขียน	81

ชมศิลปะจามที่อาณาจักรจามปา

นำเรื่อง

อาณาจักรจามปา (ค.ศ. 192 – 1720) คืออาณาจักรโบราณในเวียดนาม เรื่องราวเกี่ยวกับอาณาจักรนี้ได้จากจดหมายเหตุชาวจีนสมัยราชวงศ์เหลียง ที่ถูกบันทึกในปีค.ศ. 200 - 230 โดย **มาต้วนหลิน** เนื่องจากทูตจากจามปาเดินทางไปจีนที่แคว้นกวางตุ้งและตั้งเกียชื่อว่า **ลูไต** จีนเรียกอาณาจักรนี้ว่า **ลันยี่** เรื่องราวของจามปาปรากฏขึ้นประมาณ คริสตศัตวรรษที่ 2 ตอนปลาย มีที่ตั้งอยู่ในเวียดนามตอนใต้ปัจจุบัน บริเวณจังหวัดหัวเทียน ภาษาพูดของพวกเขามอยู่ในตระกูลอินโดนีเซีย – มาเลเซีย ความเจริญของจามปาใกล้เคียงกับอาณาจักรฟูนัน ปฐมกษัตริย์ของจามปาคือ **จูเหลียน** ได้ตั้งราชวงศ์ขึ้นปกครองตั้งแต่ปี ค.ศ. 372 มีราชธานีอยู่ที่ เมืองวิชัย หรือ บังดิน จามปามีกษัตริย์ปกครองประเทศถึง 12 ราชวงศ์ด้วยกัน

ความเจริญของอาณาจักรจามปา

1.ด้านศาสนา ในช่วงต้นรับลัทธิพราหมณ์จากอินเดียลัทธิไศวนิกาย ในสมัยกษัตริย์อินทรวรมัน มีการนับถือพุทธศาสนาหายานโดยพบหลักฐานคือ พระพุทธรูปสำริดที่เมืองคงเคื่อง

2.ด้านการปกครอง มีการปกครองแบบเทวราชาแบบอย่างจากอินเดีย รับคติการตั้งราชวงศ์มีการสร้างราชธานีเพื่อเป็นศูนย์กลางการปกครอง ลักษณะการปกครองเป็นแบบนครรัฐ แต่ไม่สามารถรวมรัฐต่าง ๆ ให้มันคงได้อย่างฟูนัน

3. ด้านสังคม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็น 3 ชนชั้นคือ ชนชั้นปกครอง ผู้ดี ไพร มีการรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่ม สร้างบ้านเรือนด้วยอิฐฉาบปูน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชาวจามชอบการสู้รบและรู้จักการเล่นดนตรี มีประเพณีการแต่งงานโดยที่ผู้หญิงเป็นฝ่ายไปสู่ขอผู้ชายและอาจแต่งงานในสกุลเดียวกันได้ มีพิธีสตรีเหมือนในอินเดีย คือเมื่อสามีตายภรรยาจะโดดเข้าไปในกองไฟเพื่อตายตามสามี พิธีการทำศพ นิยมการทำศพแบบเผาแล้วนำกระดูกไปทิ้งทะเล

4.ด้านเศรษฐกิจ มีการส่งเครื่องราชบรรณาการไปให้จีน เพื่อผลประโยชน์ทางการค้าและเสถียรภาพทางการเมือง กษัตริย์พระองค์แรกที่ส่งเครื่องบรรณาการไปจีนคือ พันยี่ ใน ค.ศ. ๔๖๔ มีการทำการเกษตรการค้าทางทะเล จึงทำให้อาณาจักรมีฐานะค่อนข้างดี จึงสามารถสนับสนุนแสนยานุภาพทางกองทัพและสามารถขยายอาณาเขตไปได้กว้าง

5.ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้รับวัฒนธรรมจากอินเดีย ทั้งในรูปแบบการปกครอง การสร้างเทวาลัย การสร้างพระพุทธรูป มีการใช้ภาษาสันสกฤตเป็นภาษาราชการ

นอกจากนั้น จามปายังได้รับวัฒนธรรมจีนด้วย คือในสมัยพระเจ้าพันเชียงได้เคยยกกองทัพไปโจมตีประเทศจีน ซึ่งจีนต้องใช้เวลารั้ง 10 ปีจึงจะสามารถขับไล่จามปาออกไปได้ จามปาจึงรับวัฒนธรรมจีนเข้ามาในตอนต่อนั้น แต่เพราะเหตุใดอาณาจักรจามปาที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานถึงได้สิ้นสุดลงในศตวรรษที่ 18 และจึงถูกกลืนชาติ เราสามารถสรุปถึงสาเหตุของความเสื่อมของจามปาได้ 2 สาเหตุคือ 1. สาเหตุจากภายนอก 2. สาเหตุจากภายใน

สาเหตุจากภายนอก การรุกรานจากต่างชาติ เนื่องจากอาณาจักรจามปาตั้งอยู่ในที่ราบอันอุดมสมบูรณ์และถูกชนาด้วยอาณาจักรของญวนและเขมรจึงทำให้เกิปัญหาการกระทบกระทั่งเพื่อแย่งชิงดินแดนตลอดมาหลายครั้งที่ยามปาตกเมืองขึ้นของขอมบ้าง ญวนบ้าง จนท้ายที่สุด ราชธานีของจามปาคือเมืองวิชัยก็ตกเมืองขึ้นของญวนโดยเด็ดขาด พวกจามถูกฆ่า บ้างถูกจับไปเป็นเชลย ราชวงศ์สาบสูญ จนปัจจุบันถูกพวกเวียดนามกลืนชาติไปในที่สุด การสู้รบกับจีน จามปาพยายามขยายอาณาเขตเข้าไปในจีน ส่งทหารไปรุกรานชายแดนจีนบ่อยครั้ง เช่นอานันท์ การสู้รบกับจีนทำให้บั่นทอนกำลังทหารจามปาจนส่งผลให้จามปาอ่อนแอ โดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์มองโกลของจีน จามปาต้องทำศึกกับมองโกลบ่อยครั้ง สาเหตุจากความวุ่นวายภายในเป็นเหตุ เมื่อสิ้นพระเจ้าสิงหรวมณที่ 5 อาณาจักรจามปากก็เกิดสงครามกลางเมือง อานันท์ได้ถือโอกาสนี้ยกทัพเข้ามาโจมตีจามปาและยึดเมืองวิชัยได้ ถึงแม้ว่าจามปาจะยึดเมืองคืนมาได้แต่ก็เป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น อานันท์สามารถยึดเมืองวิชัยได้อย่างเด็ดขาดในปี ค.ศ. 1651 การสู้รบครั้งนี้ทำให้ชาวจามต้องเสียชีวิตไปมากมาย ที่เหลือรอดก็ถูกจับไปเป็นเชลย จามปาตกอยู่ใต้อำนาจของอานันท์ (ญวน) นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาถึงแม้ว่าจามปาจะมีราชวงศ์ปกครองต่อมาถึง ค.ศ. 1720 แต่ก็ตกอยู่ในฐานะเมืองประเทศราชไม่มีอำนาจในการปกครองตนเองแต่อย่างใด นับตั้งแต่ ค.ศ. 1720 เป็นต้นมาอาณาจักรจามปากได้สลายตัวลง

From : <https://www.gotoknow.org/posts/271235>

จึงกล่าวได้ว่าอาณาจักรจามเป็นอาณาจักรที่รุ่งเรืองมาหลายศตวรรษ

ในยุคแรกของอาณาจักร (พ.ศ.923-956) อยู่ที่แคว้นอมรวดี บริเวณที่สถาปนาของเมืองหมีเสน (My Son) ในปัจจุบัน

ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ 14 ได้ย้ายเมืองหลวงไปตั้งที่ เมืองปาณทूरัง ซึ่งอยู่ทางใต้ของเวียดนามในปัจจุบัน

ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ 15 ได้ย้ายที่ตั้งอาณาจักรไปที่แคว้นอินทปรัระ (ปัจจุบันคือ เมืองกวังนำ)

การรุกรานจากภายนอกทำให้อาณาจักรจามปาต้องย้ายเมืองหลวงอีกครั้ง และในปี พ.ศ.1543 โดยย้ายมาที่แคว้นวิชัย (ปัจจุบันคือเมืองบึงดิน)

จนกระทั่งวาระสุดท้ายที่แม่ทัพจามได้นำกองทัพและชาวจีนส่วนหนึ่งอพยพลงมาทางใต้ และได้ตั้งอาณาจักรจามที่เกาฐารและปานทຸຣັง แต่ไม่มีอำนาจดังแต่ก่อน เป็นเพียงเมืองขึ้นเล็ก ๆ ของอาณาจักรเวียดเท่านั้น และหลังจากนั้นอาณาจักรจามค่อย ๆ เสียดินแดนให้กับเวียดนามมากขึ้นเรื่อย ๆ

จนกระทั่งในปี พ.ศ.2375 จามได้เสียเมืองปานทຸຣັงซึ่งเป็นที่ยึดสุดท้ายให้กับเวียดนาม อาณาจักรจามจึงสิ้นสุดลงโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2375

ศิลปะจาม

นักวิชาการได้แบ่งยุคศิลปะจามไว้น่าสนใจ 6 ยุคด้วยกัน ดังนี้

1. ยุคศิลปะแบบหมีชิน E 1 พุทธศตวรรษที่ 13
2. ยุคศิลปะแบบฮั่วหล่าย พุทธศตวรรษที่ 14
3. ยุคศิลปะแบบดงเคื่อง พุทธศตวรรษที่ 15
4. ยุคศิลปะแบบหมีชิน A 1 พุทธศตวรรษที่ 15
5. ศิลปะแบบบึงดิน พุทธศตวรรษที่ 16-18
6. ยุคศิลปะแบบโปกลองการาย หรือศิลปะจามสมัยหลัง พุทธศตวรรษที่ 19-21

เป็นที่สังเกตว่า การเรียกยุคในศิลปะจามแตกต่างจากศิลปะเวียดนาม เพราะชื่อเหล่านี้ไม่ใช่ชื่อของราชวงศ์ หากแต่ตั้งชื่อตามชื่อท้องถิ่นที่พบศิลปะเหล่านั้น

